

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput VI. Alii contractus ab usura remotiores explicantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

CAPUT VI.

Alii contractus ab usura remotiores
explicantur.

Quatuor hic contractus, nimirum censum cambium, societatem, & montem pietatis dictum in examen vocabimus, horum enim qui leges non servant, nonnumquam ad usurae pravitatem declinant.

Census est contractus, quo emitur jus annuam percipiendi pensionem ex re, vel persona alterius. Qui censum recipit, *censualista*: qui solvit, *censuarius* nuncupatur. Res autem vel persona, super qua census constituitur, non sterilis, sed fructifera, aut industriosa esse debet; quia alias fictus ejusmodi censualis contractus foret.

Dividitur autem census in *reservativum*, quo rei alicujus dominium quis in alterum transfert pensione annua sibi reservata: & *consignativum*, quo rei dominium quis sibi reservat, solumque jus certum ex ea pensionem annuam exigendi in alterum videlicet emptorem transfert. Sicut realis vel personalis ita temporalis vel perpetuus; redimibilis, vel irredimibilis constitui census potest.

Censum realem, in re fructifera exempli gratia agro constitutum licitum esse duo Pontifices Martinus V., & Calixtus III. declararunt, idque communiter Doctores tenent. Censum personalem videlicet in cujusdam personae arte
aut

aut industria radicatum S. Pius Papa V. in Bulla *Cum onus*. reprobavit, censumque non nisi in re immobili fundari posse statuit. At Bulla haec in Gallis, aliisque multis provinciis usu recepta non fuit; unde si census personalis iusto, & consueto in provincia pretio sit venditus, et personae designatae industria lucrum imparet censui proportionatum, ipseque venditor censum reddito pretio redimere possit, non tamen debeat; æque ac realis a viris cordatis sustinetur; utut hi censum personalem utrimque reprobabilem, veluti usurarium damnent. Et quidem recte; si enim emptor repetere pretium potest; & usquedum repetat censum recipere, contractu emptionis mutuum, & usuram, adeo pateat, artificiose regit, & census nullius usurae lucrum capit, quod iniquum est (a).

(a) De censu germanico non eadem Doctorum sententia est. P. Amort huiusmodi contractum censualem juris realis cum personali permutacionem esse docet; cum autem jus personale minus quam reale valeat, quamdam compensationem ab illo, qui alteri certam summam tradidit, iuste exigere posse admittit; tunc vero jus personale minus quam jus reale valet, si vel fortis periculum, vel lucrum cessans, vel damnum emergens contingat. Unde si quis pecuniam prius in arca reconditam prædiviti cuidam Monasterio mutuum daret, censum exigere nullum posset; quia in casu jus personale cum reali æquilibrium teneret, sique censualis compensatio locum non haberet. Vid. *Discussio Theol. de contractu censuali*. lib. disquisit. *de Controvers. Moral.* pag. 236. & seq. Econtra P. Schram cum communiori Carte

Cambium est pecuniæ cum alia pecunia permutatio, & dividitur in fictum seu fictum, & verum seu reale. Cambium *fictum* est usura palliata: hoc plerique exercent, qui pecuniam suam

nistarum censum germanicum nimirum 5. pro 100. fl. etiam extra periculi, aut damni &c. casum adhuc licite *ex Principis aut Reipublicæ dispositione* exigi existimat. Princeps enim aut Respublica ob dominium altum, quod in privatorum bona habet, mutuanti non quidem ex mutuo, sed alio ex titulo v. g. boni communis censum seu fixam pensionem annuam potest concedere, quemadmodum gravibus ex motivis, cum bono publico connexis, rei præscriptæ dominium in præscribentem transferre, talisque concessio in variis Imperii Recessibus de anno 1530. 1548. 1577. 1600. annuentibus Imperatoribus iterato fuit facta, ipsaque communi praxi hucusque firmata. Porro causæ cum publica utilitate connexæ sunt 1. litium de lucro cessante &c. movendarum evitatio, 2. dubiorum, & anxietatum sedatio, 3. major mutuuum obtinendi facilitas, 4. subsidium personis miserabilibus, Ecclesiis, aliisque piis locis obvniens, 5. generalis damni emergentis, aut lucri cessantis aut periculi præsumptio, quæ licet in particulari casu quandoque falsa sit, adhuc tamen propter datas rationes licitum censum efficit. Hisce cumulativè spectatis censuariorum privata, quæ nonnumquam ex censu emergunt, vel eliduntur vel compensantur damna. Vid. Compend. Theol. P. Schram Tom. 2. pag. 441. Qui præscriptionem pro foro etiam interno valere affirmant, ob rationis paritatem hanc secundam P. Schramii sequi; qui negant; illam priorem Amortii optionem circa censum germanicum amplecti poterant.

suam ad nundinas tradunt, & quin alibi eandem numerandam curent, eodem in loco lucrum accipiunt. *Cambium reale* denuo in minutum & locale distinguitur. *Minutum* fit, quando minuta pecunia praesens cum majoris valoris pecunia, aut patriae moneta cum extranea praesens permutatur; exempli gratia nummi argentei cum nummis aureis, aut vice versa. *Locale* contingit, quando per litteras pecunia praesens cum absente permutatur, ut si Parisiis pecuniam 1000. florenos numeres, a te iterum Romae accipiendos. In utroque hoc cambio lucrum equod campfori permittitur, dummodo sit moderatum. Adfunt passim in urbibus campfores, qui utrumque exercent, & hi de arte ac industria vivere oportet. Praeterea aliorum commoda interserviunt, dum aurum pro argento, aut praesens pro pecunia absente tradunt; justo pretio titulo quamdam mercedem a campfario exigunt.

Societas est duorum aut plurium conventio aliquid contribuendi ad communem quaestum, & inde proveniens lucrum, vel damnum. Tres societas condiciones requirit, ut justa sit. *Prima* est, ut liciti, non vetiti negotii societas fiat. *Alter*a, ut singuli aliquid in societatem conferant sive pecuniam, sive industriam, sive laborem, sive aliud pretio aestimabile. *Tertia*, ut servetur aequalitas, & proportio, nimirum ut communia sint lucrum & jactura, nisi aliter justum pactum sit, aliudque circumstantiae exigant.

(d) Haec societas valde a mutuo differt; nam in mutuo ea, qui pecuniam confert, illius dominium retinet.

Jam vero ut de animalium societate quidquam peculiariter dicamus, licita hæc est, si istæ quinque serventur conditiones. Prima est, ut hæc societas congruo tempore ineatur, & duret, ne damnum alter patiatur, quod eveniret, si societas non eousque duraret, donec socius fructus percipiat, qui dimidium animalium pretium æquent. Secunda, ut si a villico animalia quis emit, quæ mox eidem in societatem tradit, justo illa pretio emat; nam si minoris emat, injustum villico damnum infert. Tertia, ut qui animalia in societatem tradit, dimidium tantummodo exempli gratia agnorum & lanæ exigat; nam si dimidium etiam lactis & casei & fimi, quo lætæ segetes fiunt, alter exigat, jam nec æqualitatem servat, neque justiciam; hujusmodi enim fructus ad villicum spectare debent, tamquam laboris merces, quem custodiendis, & alendis animalibus adhibet. Quarta conditio est, ut si aliqua animalia pereant, damnum æqualiter dividatur. Quinta denique ut societatis tempore elapso, omnium æqualis divisio fiat. Conditiones hæc ubi desunt, sæpe sub specie societatis mutuum subintrat, & lucrum inde captum usuram redolet. Cæterum generalis de compensatione faciendâ tradi regula nequit; ex peculiaribus ejusque regionis circumstantiis id pen-

net, periculum & damnum subit, quod in mutuo non contingit. Justo proin titulo industriæ, periculi &c. ex pecunia, aut animalibus lucrum capit.

pendet; quæ proin attendi debent, ne alteruter contrahentium damnum patiatur.

Mons pietatis est pecuniæ, vel frumenti vel aliarum rerum usu consumptibilium curvulus ex publico ærario, aut quorundam divitum pietate fundatus ad subveniendum pauperibus, & indigentibus, si hi sufficiens pignus offerant. Conditiones ad montis justitiam requisitæ sunt. 1. Ut certa pecuniæ summa, quæ pignoris valorem non excedit, petenti præbeatur. 2. Ut pignus, si post annum vel ultra illud mutuans non redimat, justo pretio vendatur, & illud quod superest; oppignoranti restituatur. 3. Ut quovis mense non plus retributionis a mutuatario exigatur, quam pro conservatione montis, & ministrantium eruendo stipendio sufficit; si enim lucrum intenderetur usura interveniret, sicque non pietatis, sed potius impietatis mons foret.

CAPUT VII.

Restitutio ab usurariis facienda.

Ubi de usura agitur, difficillima imprimis res est restitutio; nam quantum dulce est accipere, tantum reddere amarum est; & eorum qui pene toto vitæ suæ tempore usuram exercere, pauci admodum restituere fatagunt. Generalis tamen regula est, aliena bona esse restituenda; sed bona usuris acquisita aliena bona sunt, ea igitur sunt restituenda. Frustra vero quis reponat, filios egenos, & familiam fore, si re-